

**השפעת ההקשר על קביעת המשמעות בלשון העברית – מחקר לשוני
לדוגמאות נבחרות מהתורה**

اثر السياق في تحديد المعنى في اللغة العبرية دراسة لغوية في نماذج مختارة من التوراة

م.م. مريم حسن ناصر

ماجستير لغة عبرية / جامعة بغداد / كلية اللغات

****The Influence of Context on Determining Meaning in the Hebrew**

Language – A Linguistic Study of Selected Examples from the Torah**

Mariamnasir566@ gmail.com

المستخلص:

يتناول هذا البحث، المعنون * "تأثير السياق في تحديد المعنى في اللغة العبرية – دراسة لغوية في نماذج مختارة" *، موضوع السياق من حيث مفهومه، أنواعه، وأثره في الكشف عن المعنى وتوضيح الدلالة الحقيقية للكلمة. يهدف البحث إلى توضيح مصطلح "السياق" في اللغة والمصطلحية، وبيان خصائصه وأنواعه، والقواعد الواجب مراعاتها عند اعتماده في تفسير المنطوق أو المكتوب. كما يبرز البحث أهم الفوائد التي نحصل عليها من إدارة السياق. تركز الدراسة – بعد تناول الجانب النظري – على جانب مهم من علم الدلالة، وهو دور السياق في توضيح المعنى الأدق وإيصاله إلى المتلقي، من خلال تحديد المعاني الحقيقية للجمل والنصوص بعيداً عن الغموض الدلالي. وتكمن أهمية موضوع السياق ودوره في إنتاج المعنى في كونه ميداناً مشتركاً فيه الباحثون قديماً وحديثاً، واعتمده أساساً راسخاً في تفسير الخطاب. وفي الدراسات اللسانية الحديثة يُعدّ السياق إحدى النظريات اللغوية الأكثر ارتباطاً بعلم الدلالة، وقد احتل مكانة بارزة بين النظريات والمناهج التي جعلت اللغة موضوعاً لها. وعليه، جاء هذا البحث ليكون إضافةً جديدةً إلى الدراسات الدلالية السياقية السابقة، من خلال فحص دلالة الألفاظ في معانيها الحقيقية ضمن سياقاتها، وتحديد الدلالات التي تحملها الكلمة من خلال بعدها السياقي، مع إبراز سلطة السياق في أنواعه المعجمية والقيمية لتحديد المعاني الجوهرية للكلمة داخل النص. *الكلمات المفتاحية: * السياق – الدلالة – اللغة العبرية – أنواع السياق.

תקציר

מחקר זה, הנקרא "השפעת ההקשר על קביעת המשמעות בעברית - עיון לשוני בדוגמאות נבחרות" עוסק בנושא ההקשר, מובנו, סוגיו והשפעתו על גילוי משמעותו והבהרת המשמעות האמיתית של המילה. מחקר זה נועד להבהיר את המושג "הקשר" בשפה ובטרמינולוגיה, מאפייניו וסוגיו, והכללים שיש להקפיד עליהם בעת אימוצו בפירוש הנאמר או הכתוב. המחקר מראה גם את היתרונות החשובים ביותר שאנו מפקימים מניהול הקשר. מוקד המחקר - לאחר עמידה בצד התיאורטי - היה במהלך חשוב של סמנטיקה, שהוא תפקידו ותפקידו של ההקשר בבירור המשמעות הנכונה ביותר ופסיקתו על הנמען בעמידה על המשמעות האמיתית של משפטים וטקסטים הרחק מהעמימות הסמנטית. חשיבותו של נושא ההקשר ותפקידו בהפקת הראיות מופיעה בעובדה שזהו דבר שחוקרים קדמונים ומודרניים כאחד השתתפו בו במחקרו, ואימוצו כבסיס חזק בפירוש שיה. במחקרי הבלשנות המודרניים היא נחשבת לאחת התיאוריות הלשוניות הקשורות ביותר למדע הסמנטיקה, והיא תפסה מקום גבוה בין התיאוריות והגישות שהפכו את השפה לנושא שלה. לכן, מחקר זה הוכן להיות מחקר נוסף לכל המחקרים הסמנטיים ההקשריים שקדמו לו, אשר בוחן את הסמנטיקה של מילים עבור המשמעויות האמיתיות שלהן בתוך ההקשרים שלהן ולקבוע את המשמעויות שהמילה נושאת, אז כהקשרית, להדגים את הממשל של ההקשר הן בסוגיו המילוניים והן בסוגיו הערכיים. בקביעת המשמעויות העיקריות של המילה בתוך הטקסט.

מילות מפתח: ההקשר - סמנטיקה - השפה העברית - סוגי ההקשר.

****Abstract****

This study, entitled * "The Influence of Context on Determining Meaning in Hebrew – A Linguistic Study of Selected Examples," ** addresses the concept of context, its types, and its impact on revealing meaning and clarifying the true sense of a word. The research aims to elucidate the notion of "context" in language and

terminology, outlining its characteristics and types, as well as the rules that must be observed when applying it to the interpretation of spoken or written discourse. The study also highlights the key benefits derived from managing context effectively. After covering the theoretical framework, the research focuses on a significant aspect of semantics: the role of context in clarifying the most accurate meaning and conveying it to the recipient, by determining the true meanings of sentences and texts while avoiding semantic ambiguity. The importance of context and its role in producing meaning lies in the fact that it has been a subject of inquiry for both ancient and modern scholars, who have adopted it as a solid foundation for interpreting discourse. In modern linguistic studies, context is considered one of the linguistic theories most closely linked to semantics, and it has gained a prominent position among the theories and approaches that have made language their subject of study. Accordingly, this study seeks to contribute to previous context-based semantic research by examining the semantics of words in their true meanings within their contexts, identifying the meanings that words carry through their contextual dimensions, and demonstrating the authority of context—both lexical and evaluative—in determining the core meanings of words within a text**. Keywords: ** Context – Semantics – Hebrew Language – Types of Context.

מבוא

ביטוי לשוני הוא אחד הנושאים הבולטים ביותר הקשורים להבנה ויצירת משמעות. עם זאת, הסתמכות על משמעותה של מילה אינה תמיד דרך קלה להגיע למשמעות המיועדת. מילים כפופות לשיקולים אימולוגיים, קונבנציונליים וטכניים מרובים. לכן, השפה אינה ניתנת להפרדה מתפיסה קולקטיבית ומהאינטראקציה שלה עם הסביבה והקבוצה התרבותית והציוויליזציונית של החברה. לכן, כדי להבין טוב (קיים - 1 יותר את המשמעות המיועדת, עלינו לשקול את הקונוטציות המשניות או הסמליות הקשורות למילה. כל עוררין של הקשר. לעתים קרובות - קשר הדוק בין הסיטואציה הלשונית לסיטואציה הטכנית של מילים. "המשמעות הטכנית של מילה, כאשר היא מחוברת), כך שהמונחים הם מושגי המדע, על פי 2 למשמעותה הלשונית, קלה להבנה; וכאשר היא מופרדת ממנה, קשה לתודעה להבין אותה." (ביטוי של אל-ה'ואריזמי. נאמר כי הבנת המונחים היא חצי מהמדע, והכרת המונח היא הכרח... לשיטה המדעית, שכן שיטה אינה תקינה להקשר תפקידים חשובים רבים, והקדמונים, ללא קשר לרקע שלהם, הקדישו. 3) אלא אם כן היא בנויה על מונחים מדויקים וברורים) לו תשומת לב רבה, בהתחשב בתפקידו בהבהרת המשמעות ובגילוי משמעות. הסתמכות על ההקשר והפיכתו לבסיס לפרשנות ולפרשנות היא דרישה לקביעת המשמעות. הם ביטאו אותו במונחים רבים, שכולם מתכנסים למשמעות כמעט אחידה. הם ביטאו אותו כהקשר, אינדיקציה נסיבתית, דרישות נסיבתיות, מצב, הקשר, גזע והמשך(), והקשר. משמעות, כפי שהיא מופיעה במילון חד-לשוני, היא הפשטה של משמעויות רבות, כפי שהן מופיעות בהקשרים שונים. חשוב להבהיר עובדה זו, במיוחד בכל הנוגע לביטויים שיישומם אינו ברור לכולם. בלשנים רבים טוענים ש"משמעות הביטוי" היא מושג כה רחב ומעורפל עד כי עלינו להניח שאין כלל "משמעות כללית" או "משמעות לקסיקלית"; הכל תלוי ב"סביבה הלשונית" שבה מתרחש הביטוי. במילים אחרות: משמעותו של ביטוי זה למרחב הסמנטי שהוא תופס ברצף הלשוני, ומשמעותו הכללית אינה אלא סכום כל משמעויותיו ההקשריות) 5.(

מטרות המחקר

מחקר זה שואף להדגיש את ערכו וחשיבותו של ההקשר ותפקידו בהגעה למשמעות האמיתית של אוצר מילים בתוך טקסט והשפעתו על תהליך הפרשנות. כמו כן, הוא שואף להבהיר את תפקידו של ההקשר בגילוי משמעויות דו-משמעיות ונסתרות, להבהיר את המשמעויות המתאימות בדמיון מילולי, ולהסביר את ההבדלים הלשוניים והרטוריים הנובעים מהם.

חשיבות המחקר

חשיבותו של מחקר זה טמונה בחשיפת רבות מהטעויות והכשלים שנעשו על ידי חוקרים וסופרים במחקרי בלשנות בכלל, ובסמנטיקה בפרט, אשר נכתבו ונכתבים ללא הקשר. חשיבותו של מחקר זה טמונה גם במחסור במחקרים העוסקים בנושא ההקשר והשפעתו על הסמנטיקה בשפה העברית.

מתודולוגיית מחקר

מחקר זה מאמץ הן את הגישות התיאוריות והן את הגישות האנליטיות. ההיבט התאורטי יתבסס על הגישה התיאורית, תוך דיון במושג ההקשר, סוגיו, בקורותיו ומקורותיו, ועל הגישה האנליטית, תוך ניתוח קבוצת דוגמאות נבחרות לשפה העברית והדגמת השפעת ההקשר על קביעת משמעותם של חלק מאוצר המילים הכלול בדוגמאות אלו, והמידה בה הדבר משפיע על הפרשנות הנכונה וההגיגונית של המשפטים הכלולים בדוגמאות אלו.

מושג ה"הקשר" בשפה ובטרמינולוגיה

באשר למושג "הקשר" בשפה, אנו מוצאים שאבן מנצור מתייחס אליו כנגזר מ"סק - יוסוקו - סאוקאן - וסיאקאן, שפירושו נהג ונהג". שורש המילה סיאק הוא סאוק, כאשר הוואו משתנה ל"י עקב הקסרה של האות שלפניה. שם העצם הפועל של סיאק מגיע בצורה מסאק. הגמלים תשאקה ותסאוקאן תשאוקאן אם הם עוקבים זה אחר זה. לפלוני היו שלושה ילדים, סאקאן אלא סק, שפירושו אחד אחרי השני. סיאק הוא הנדוניה. סוק הוא מקום המסחר. סוק אל-קיטל וחרב, וסאוקטוהו: חוותה שלו. נאמר שזה מסאוק אל-נחס אליו. סאק אל-1) שג'ארה: גזעו." (

(, הוא מצטט את המשמעויות הבאות: "הרגל נמצאת בין העקב לברך. q, w, s, כאשר לאל-פירוזאבאדי (נפטר בשנת 817 לה"א), בערך 2) עורף הצבא הוא עורפו, והוא נהג בו, ולכן הוא נהג ונהג, ומי שמוביל הוא העוקב והקרוב.)

אל-זמכ'שרי (נפטר בשנת 467 לה"א) הזכיר את ההקשר של הנאום בדיון שלו על ההקשר, באומרו: "הוא מציג את החדיית' בצורה הטובה (3) ביותר האפשרית, והחדיית' מוצג לכם. נאום זה מוצג לפלוני, והבאתי לכם את החדיית' כפי שהוא מוצג: כפי שהוא מסופר.") (, נוכל להסיק את המשמעות הבאות: סיפור, q, w, s, על ידי בחינת המונחים הלשוניים שהוזכרו על ידי לקסיקוגרפים עבור השורש הצגה ורצף. כמו כן, קשר ואי-הפרדה. כמו כן, צפיפות ועוטפת. פירושה גם המשך, קרבה וקדימות. הוא מציין מקום, מיקום והתכנסות, כמו גם אירוע, כפי שאמרו: שוק הגמלים. זוהי המשמעות המוחשית והמקורית של המילה, ולאחר מכן היא הפכה באופן מטפורי למה שמונע, שהוא הנדוניה, בין אם גמלים ובין אם לאו. פירושה גם הסרה, סילוק הנשמה, והיא מציינת את הנסיבות או המצב שבהן מתרחש " מעוררת בתודעה את המשמעות של דבר אחד עוקב אחר, את הקשר שלו אליו ואת המעקב שלו אחר saq המוות. בהתאם, המילה ") 4 עקבותיו, כשם שהיא מעוררת את המשמעות של קשר, רצף וסידור בחוט אחד.") (מילה זו מעוררת גם את המשמעות של הרמוניה, חזרה וחיבור. באשר למושג הטכני של "הקשר", המילה "הקשר" מתייחסת לנושא חשוב ("הקשר" מוגדר בדרך כלל כ: "הסביבה הלשונית והלא-5 בלימודי סמנטיקה, ולאחת התיאוריות של בלשנות בכלל, וסמנטיקה בפרט) (, וחוקרים מסוימים הגדירו Context). בעברית, המונח "הקשר" משמש בשילוב עם המונח האנגלי (6) לשונית של ביצוע לשוני ספציפי") (7. אותו כ"הטקסט האחר" או "הטקסט המלווה את הטקסט החזותי") (מורכבת, על פי con-text אינה מודרנית, שכן המילה (context) מילונים בלשניים וטרמינולוגיים מערביים מתייחסים לעובדה שהמילה (text משמעותה (עם) וגם מהטקסט הלטיני, שמשמעותו במקור (con), מהקידומת הלטינית Grosses f.R. Wörterbuch המילון) (8. לאחר מכן שימש במובן של מילים הנלוות ליצירות מוזיקליות, ולאחר מכן החל לשמש במובן של טקסט) (במילון הבלשנות של ז'אן דובואה, הקשר מוגדר כ: ראשית, הסביבה, כלומר, היחידות הקודמות או הבאות אחרי יחידה ספציפית, ונקרא הקשר או הקשר בעל פה. שנית, סך התנאים החברתיים שניתן לקחת בחשבון כדי לחקור את היחסים בין התנהגות חברתית ולשונית...) (1. הקשר מוגדר לעתים קרובות כהקשר החברתי של שימוש לשוני, שהוא גם ההקשר הסיטואציוני או ההקשר של הסיטואציה) (

עמדתם של פילוסופים ובלשנים על הקשר

העניין בהקשר כמושג כללי צץ עם הפילוסופיה האנליטית, ולאחר מכן צצה תיאוריה עם האנגלי ג'ון פירת'. העניין בהקשר ותיאוריה עליו) (2. ככלי פרוצדורלי בבלשנות המודרנית הוא תוצר של סמנטיקה) (

גם אם נסכים ש"משמעות" מתייחסת לתוכן של מילה, טרם הגדרנו באופן סופי את טבעו של "סימן" זה. שאלות רבות עולות לגבי טבעה של "משמעות המילה": האם היא מתייחסת למציאות החוץ-לשונית - הרפרנט? האם זוהי התמונה המופיעה במוחנו כשאנו שומעים את המילה מבוטאת? האם משמעות היא הסימנים הספציפיים הכלולים בסמל לשוני בנסיבות מסוימות? או שמא היא מתייחסת למשמעות הכללית, העל-זמנית, של מילה?

שאלות אלה ואחרות העסיקו פילוסופים במשך דורות, במיוחד את אלה המתעניינים בקשר בין מציאות לשפה. אפלטון, למשל, הפריד בין רמת הביטוי (צלילי הלשון: תנועות ומילים) לבין רמת התוכן (עולם המושגים, המיוצג על ידי מערכת הצלילים של הלשון). אפלטון דיבר על רעיונות נצחיים בעלי קיום עצמאי ונפרד, ורעיונות נצחיים אלה, מנקודת מבטו, אינם תלויים בסימני השפה. לדעתו, תפקידה של השפה בהעברת רעיונות אלה מאדם לאדם מצטמצם.

בניגוד לאפלטון, שראה בסימנים לשוניים סימנים חיצוניים של רעיונות עצמאיים, הפילוסוף לודוויג ויטגנשטיין האמין שמשמעותה של מילה מתבטאת באמצעות השימוש בה, וכי אופן השימוש במילה מהווה את משמעותה. לדבריו, למילה אין משמעות כללית, מופשטת ועצמאית, אלא משמעותה ניתנת בתוך "הקשר יחיד וספציפי". במילים אחרות, משמעותה של מילה תלויה באלמנטים נוספים שונים, כולל) (. זה סוסיר מדגיש 4 התנאים הפרגמטיים של השפה, כגון מקום השיח, משתתפיו, מעמדם החברתי, מידת הפורמליות של השיחה וכדומה) (את חשיבות ההקשר בלימודי בלשנות, וציין כי: "הקשר תמיד מורכב משתי יחידות עוקבות או יותר... אם מילה מופיעה בהקשר, היא) (5) ורוכשת את ערכה רק באמצעות מה שקודם לה, מה שבא אחריה, או שניהם יחד") (

(1) علي آيت أوشان، السياق والنص الشعري من البنية إلى القراءة، دار الثقافة، الدار البيضاء، المغرب، ط 1، 2000، ص 34.

(1) المصدر نفسه، ص 15.

(1) רפאל ניר, מבוא לבלשנות, יחידות 10 - 11 - 12, האוניברסיטה הפתוחה, תל-אביב, 1989, עמ' 10

(1) سلمى داود سلمان، أثر السياق في تحديد دلالة البنية الصرفية في ديوان أبي الأسود الدؤلي، رسالة ماجستير في اللغة العربية وآدابها، كلية

التربية للبنات - جامعة بغداد، 2010، ص 15

(1) ستيفن أولمان، دور الكلمة في اللغة، ترجمة: د. كمال بشر، دار غريب للطباعة والنشر والتوزيع، القاهرة، ص 50.

לאולמן יש נקודת מבט שונה בנושא זה, המבוססת על אמונתו שמשמעותן של מילים המאוחסנות בתודעתם של דוברים או מאזינים יכולה לרכוש זיוק וספציפיות רק לאחר שהן משובצות במבנים בפועל של השפה, כלומר, בדיבור או בכתיבה. עם זאת, אין פירוש הדבר שלמילים בודדות אין משמעות כלל. כיצד ומדוע מסווגים מילונים ולקסיקונים? אולמן אינו מכחיש שמילים רבות הן דו-משמעיות כשהן) (. בספרו 1 מוציאות אותן מהקשרן, ושלפעמים משמעויות מילים אינן מוגדרות במדויק, אך למילים אלו יש משמעויות מרכזיות) ("הפילוסופיה של הרטוריקה", הבלשן ריצ'רדס סבור כי: "משמעותה של מילה היא החלל הסמנטי שמילה ממלאת בהקשרה".

על פי הגדרה זו, המשמעות המילונית הכללית היא הפשטה ואין לה קיום ממשי. משמעותה של מילה תלויה בנסיבות לשוניות, הנובעות ממציאותן של המילים האחרות במבנה הדקדוקי. במילים אחרות: משמעותה של מילה נקבעת על ידי המילים "הסמוכות" במבנה הדקדוקי,) (2. ואותה מילה עשויה לבטא משמעויות שונות, בהתאם למילים האחרות אליהן היא משויכת באותו מבנה) (

סוגי הקשר

כאשר אנו שואלים מיהו: "למה אתה מתכוון במילה זו במשפט הזה?" אנו מדברים על המשמעות ההקשרית. משמעות זו עשויה להיות שונה במקצת מהמשמעות המילונית ועשויה לייצג את הגילום הספציפי של המשמעות הלקסיקלית. הגילום ההקשרי של המשמעות הלקסיקלית מושפע מגורמים שונים, שחלקם מצביים-פרגמטיים (כלומר, מחוץ לתחום השפה, כגון הנושא, מקום השיח, המשתתפים) (3) מעמד החברתי, ומידת הפורמליות של השיח). חלק מגורמים אלה הם לשוניים (

" כדי להתייחס (context)" כדי להתייחס ל"הקשר לשוני" ו"co-text) לכן, הבלשן הבריטי האלידיי מציע להבחין בין שני מונחים: " רפאל נר מציע גם להבחין בין שני שימושים שונים במונח "הקשר", כדלקמן: 4"הקשר מצבי" או "הקשר מצבי". (

1 - הקשר מילולי או לקסיקלי (הקשר לשוני)

"הקשר מילולי או לקסיקלי" הוא הסביבה הלשונית המקיפה יחידה לשונית, כגון משפט שבו מילה מסוימת כלולה, או טקסט שבו משפט ("הקשר מילולי" הוא ההקשר המידי שנוצר בתוך יחידות לשוניות קטנות (מילים) הסמוכות זו לזו, כגון קטע משפט; 5 מסוים כלול () 6. הקשר זה בין יחידות לשוניות אלו נוצר באמצעות אמצעים לשוניים חזותיים, כגון מילות קישור (

ההקשר של מילה בקטע משפט או משפט שלם מתייחס בדרך כלל לכל החומר המילולי והדקדוקי שמופיע לפניו או אחריה בטקסט. סוג זה של הקשר יכול לכלול את הצלילים, המילים, מילות הקישור והביטויים המקיפים אלמנט מילולי מסוים. הקשר מילולי מידי זה נקרא (במילים אחרות, ההקשר המילולי של מילה מסוימת הוא המילים הסמוכות לה. לכן, 7"קו-טקסט", כלומר הטקסט הנלווה המידי (

כאן, ראוי לדוגמה, בביטוי (שורש שאלי א'ט) (שורש ע'ץ). שתי המילים (שורש א'ט) יוצרות הקשר לקסיקלי למילה (שורש) (שורש). לציין שמקובל להבחין בין "הקשר לשוני צר" (ביטוי דקדוקי או פסקה) לבין "הקשר לשוני רחב" (משפט של מספר פסקאות או משפטים, (2 או טקסט שלם). ההקשר הצר נקרא גם הקשירמיקרו (הקשר חלקי), וההקשר הרחב נקרא הקשירמקרו (הקשר כולל) (

לכן, ההקשר הלשוני מסתמך על אלמנטים לשוניים כדי לקבוע משמעות, כגון שימוש בסוגים מסוימים של כינויי גוף יחסיים לאחר פעלים (אחרי פעלים ספציפיים כדי לציין משמעות ספציפית. זה מה שנקרא "שימוש בשפה" בעברית, כמו הצורך להשתמש בכינוי היחסי (מסוימים, כגון: (הסתכל) (החליף) (החליף), (אוכל) (אכל)... כדי לציין משמעויות ספציפיות השונות מהמשמעויות המצוינות על ידי פעלים אלה, ופעלים אחרים, כאשר משתמשים בהם עם אותיות יחסיות אחרות. הפועל (עמד) (עמד), למשל, יכול לשנות את (

כמו: 3 משמעותו על ידי שינוי האות היחסית שאחריו (

עמד בבחינה == הוא עבר את הבחינה, ענה נכון על רוב שאלות הבוחנים.

עמד לפלוגני = הוא עזר למישהו, הגן על מישהו, תמך במישהו.

4 עמד על דעתו = הוא היה נחרץ מאוד בדעתו, הוא לא ויתר על דעתו, הוא היה קפדן (

), לדוגמה: 5 או שימוש בפעלים מסוימים עם שמות עצם ספציפיים (

בגד (פשוט)

(לאחר שהזוהמה טוהרה חטאים: הוא הסיר את בגד החטא הישן ולבש את בגד המלכות. חגורה (התיר) 6 דוגמה: לבוש המלכות.) (7 דוגמה: הוא הניח את המזוודה על הספסל. היא לא היתה נעולה, והוא התיר את אבזמי החגורות שהיו מלופפות סביבה ופתח את הרוכסן) (הוא הניח את התיק על המושב. הוא לא היה סגור, והוא פתח את החגורה שהייתה כרוך סביבו ופתח את הרוכסן.) (פונקציה (הסיר) (

דוגמה: (האיש הסיר את הכובע וניגב את מצחו בגב כף ידו. שיערו היה בצבע השמש. והוא יכול היה להיות שחקן קולנוע או דוגמן, חשבה (האיש הסיר את כובעו וניגב את מצחו בגב ידו. שיערו היה בצבע) 8 רוזה, ובכל זאת, הנה הוא כאן. מדען רציני. זה מאוד הרשים אותה.) (השמש. רוזה חשבה שהוא יכול היה להיות שחקן קולנוע או דוגמן, ובכל זאת, הנה הוא. מדען רציני. באמת, היא מאוד אהבה את זה.) (

סכסוך (ישב)

דוגמה: (התעורר סכסוך גבולות בין לגש לאממ, שתי קריות מדינות שומריות, שהכירו ללא ספק במסלם כבריבונן. הוא יישב את הסכסוך (התעורר סכסוך גבולות) 9 על ידי מדידת קו גבול בין שתי הערים.) (

בין לגש ולמאם, שתי ממלכות שומריות, אשר ללא ספק הכירו במוסלם כשליטן. הוא יישב את הסכסוך על ידי מדידת קו הגבול בין שתי הערים

חוב (פרע)

למשל: (אפוטרופוס הוא אדם שמונה לנהל ענייניו של מי שאינו מסוגל לטפל בהם בעצמו, כגון יתומים קטנים או שוטה. מה הדין אם (אפוטרופוס הוא אדם הממונה לנהל את (3 אפוטרופוס פרע חוב של יתומים הנמצאים תחת חסותו, ומבקש לקבל השבה מנכסיהם?) (ענייניו של אדם שאינו מסוגל לטפל בהם בעצמו, כגון יתומים צעירים או חולי נפש. מהו הדין אם אפוטרופוס משלם את חובות היתומים (שחתת טיפולו ורוצה לגבות אותם מכספם?) (

2 - הקשר מצבי או פרגמטי (הקשר נסבתי או פרגמטי)

"הקשר מצבי" הוא המרכיב הסיטואציוני בתוך טקסט שבו מתרחשת תקשורת, או הסביבה הסיטואציונית שבה מתרחשת פעולת הדיבור (או הכתיבה). תקשורת זו כוללת אלמנטים שונים, כגון: זהות הנמען (המדבר או הכותב) והנמען (המקבל את המסר הלשוני); הזמן והמקום של פעולת הדיבור; כוונתו או מטרתו של השולח; היחסים החברתיים בין השולח לנמען; המדיום (למשל, דיבור פנים אל פנים או שיחת טלפון; תקשורת בין-אישית או המונית; שידורי רדיו או טלוויזיה) וכו'. ההקשר הסיטואציוני שייך לתחום שחומסקי כינה "ביזווה פרפורמטיבית" (שפה פרפורמטיבית), משום שהוא כולל את יסודות השימוש בשפה. לדוגמה: הביטוי "אני מתגעגע אליך!" "אני מתגעגע אליך!" - אם זה נכלל בשיחה אמיתית כתגובה לאמירה, תהיה לו משמעות שונה (= אין לך כרך זה אין לך את התיקיה הזו), מאשר אם (

זה היה נכלל בדיבור כאיום, כתגובה לאמירה כמו: (אולי לא בוא מחר, אולי לא אבוא מחר). (3)

התמודדות עם שפה מחייבת התבוננות בה בתוך ההקשר הסיטואציוני שלה - כלומר, בתוך הסביבה או הסיטואציה שבה מתרחשת הפעילות הלשונית. תיאוריית ההקשר הסיטואציוני פותחה לראשונה על ידי האנתרופולוג ברוניסלב מלינובסקי כאשר חקר שפה בשם "קיריפינישן", המדוברת על ידי תושבי קבוצת איים בדרום האוקיינוס השקט.

הוא ניסה להסביר לדוברי אנגלית את ההקשר הלשוני של השפה עבור עם דייגים וגננות רחוק מהתרבות המערבית. כדי להקל על הבנת context of the situation הביטויים שתיאר, מלינובסקי הוסיף הערות על הנסיבות (הסיטואציה) שבהן נרשמו הדברים, ולשם כך טבע את המונח "ההקשר התרבותי" דורש זיהוי הסביבה התרבותית או החברתית 6 " (הקשר נסיבתי). של תרבות) (הקשר של תרבות) (context of situation) תרבות מסוימת זו קובעת את מאפייני השפה, שאולי לא נמצאים), או ההקשר החושף את המשמעות החברתית. 7 שבה המילה משמשת בשפות אחרות. כך, עברית מודרנית, למשל, כוללת מאפיינים תרבותיים המבדילים אותה משפות שמיות אחרות. הבולט שבהם, למשל, הוא השימוש בקיצורים בכלל התחומים: חברתיים, פוליטיים, צבאיים, רפואיים, לשוניים ועוד רבים אחרים. מסגרת זו כוללת גם שימוש בביטויים ומונחים מיוחדים, כמו גם שימוש בפתגמים ואמרות ספציפיים ליהודים בלבד, כמו גם שימוש בסמלים דתיים יהודיים. דברים 1. אלה אינם ניתנים לתרגום באמצעות המושג הרגיל של תרגום, אלא יש להבין אותם רק דרך ההקשר התרבותי של השפה העברית (בני אדם פועלים בתוך חברה, ושפה היא אחד המאפיינים החשובים ביותר של אותה חברה. ניתן לומר ששפה היא הערוץ העיקרי שדרכו אנשים מעבירים מידע על התנהגות חברתית מדור לדור. שפה, כאמור, משמשת כאמצעי תקשורת וכלי לאינטראקציה חברתית. זוהי השפה המשמשת בתוך המשפחה, במסגרות חינוכיות, ברחוב, בחנויות, במקומות עבודה ובמקומות בילוי וכו'.

עם זאת, שפה אינה ישות סטטית הקיימת באופן עצמאי; אלא, היא מתפתחת בהתאם לחברה בה היא פועלת ומשתנה איתה. מכיוון שהדיבור עצמו הוא צורה של התנהגות חברתית, לא ניתן לתת תיאור מלא של השפה במנותק מהחברה. גם כאשר לדוברי שפה נתונה עומד אותו רפרטואר לשוני, לא כולם ישתמשו בשפה באותו אופן. בחירת הביטויים השונים קשורה לא רק להעדפה אישית אלא גם לנוהג המקובל בחברה. במילים אחרות, דפוסי שפה קשורים לדפוסי החברה. לדוגמה, שפתם של ספקים בשוק תהיה שונה משפתם של עורכי דין בבית 2. המשפט. שפה היא צורה של זהות חברתית; זה מצביע על השתייכותם החברתית של דובריו).

(. ישנו גם ההקשר 3 כלומר, מה שמכונה ההקשר החברתי והתרבותי הוא הסביבה החברתית והתרבותית שבה נוצר או נקרא הטקסט). לחלופין, ההקשר קובע את מידת החוזק או 4 הרגשי, שעוסק בקביעת המשמעות הרגשית של מילה, שעשויה להשתנות מאדם לאדם). לכן, ההקשר הרגשי קובע את מהות השימוש במילה מסוימת, כלומר, השימוש 5 החולשה הרגשית, המחייבת אישור, הגזמה או מתינות). 6 במילה במובנה הכללי, או השימוש בה במובנה הרגשי הספציפי).

מלינובסקי התמקד מאוד במשפט כתוכן הבסיסי של השפה, כאשר המילה היא רק חלק משני. למרות שהכיר בכך שקביעת משמעותה של מילה בודדת היא בעיה קשה, הוא בכל זאת החליט שזו אינה הבעיה העיקרית. לכן, המציאות הלשונית בפועל של השפה היא למעשה הביטוי השלם בתוך ההקשר. לכן, הסימנים הראשונים של תורת המצבים הם אלה שתיאר, כפי שאמר: "לביטוי יש משמעות רק אם אנו (מלינובסקי וחסידיו ניסו להדגים ששפה אינה פועלת כישות מבודדת, אלא מתפתחת 7 רואים אותו בתוך ההקשר שבו הוא משמש. ") בתוך סביבה ספציפית. משמעות הדברים שאנו מביעים באמצעות השפה קשורה לרקעים חברתיים מסוימים, פעולות ואירועים המתרחשים בחברה, שכולם מכונים "ההקשר הסיטואציוני".

חוקרים שונים ניסחו מודלים שונים המתארים הקשרים מצביים, כלומר, את המצבים האפשריים שבהם מתרחש אירוע תקשורתי לשוני. פירת' ניתח הקשרים אלה לפי המשתתפים באירוע (תפקידים ומעמדים), סוג התקשורת (מילולית ולא מילולית), אירועים מצביים אחרים (הסביבה המיידית) והשפעת הפעילות המילולית על המעורבים (השינויים שהיא גורמת). היימס הציג מודל דומה לתיאור ההקשר הסיטואציוני, תוך אזכור צורת ותוכן המסר, הסביבה הסביבתית, המשתתפים, מטרת האירוע והשפעתו, והגורמים המרכזיים. (קוד), ערוץ, ז'אנר וכללי אינטראקציה. מודלים שונים מצביעים על כך שלשפה יש תפקיד בחברה כאשר היא פועלת בסביבה מסוימת, ואנחנו לא חווים אותה כישות עצמאית. כאשר אנו עדים לשיח, איננו מזהים אותו כ"פעילות לשונית", אלא מקשרים את הנאמר לרקע 1. ספציפי, לאנשים הפועלים ולאירועים מהם נגזרת המשמעות).

לדוגמה, כאשר שואלים מישוהו אם הוא רוצה כוס קפה והאדם עונה: "קפה מעיר אותי", אי אפשר להבין האם הדובר התכוון לשתות כוס קפה אלא אם כן יודעים את מצבו באותו רגע: האם הוא רוצה להישאר ער או לישון. כלומר, הבנת מסר דורשת יותר מהבנה לשונית; היא דורשת הבנת ההקשר הלא מילולי והתייחסות לנסיבותיו של יוצר הטקסט. במסגרת הקשרית זו, ישנם משתנים הקשריים רבים: הקשר בין השולח (יוצר הטקסט) לנמען (מקבל הטקסט): משפחה, עבודה, חברים... (מי אומר או כותב למי?); מקום כתיבה: בית קפה, אי אפשר להבין האם הדובר התכוון לשתות כוס קפה או לא, אלא אם כן יודעים את מצבו באותו רגע: האם הוא רוצה להישאר ער או לישון. כלומר, הבנת המסר דורשת יותר מהבנה לשונית; היא דורשת הבנת ההקשר הלא מילולי, תוך התייחסות לנסיבותיו של יוצר הטקסט. במסגרת הקשרית זו, ישנם משתנים הקשריים רבים: הקשר בין השולח (יוצר הטקסט) לנמען (מקבל הטקסט): משפחה, עבודה, חברים...

(מי אומר או כותב למי?); סביבת הטקסט: בית קפה, סביבה אקדמית, שוק (היכן נאמר הדבר?); זמן הכתיבה: לאחר לידה, לאחר פיגוע, לפני יציאה לחופשה, לאחר פרישה, במהלך בחירות (מתי נאמר הדבר?); התרבות שבה נוצר הטקסט: מסורתית, חברת שפע, חברה עם (עד שנות ה-60, הבלשנות הגבלה ליחידה הלשונית המכונה "משפט". 2 משאבים מוגבלים. וכן הלאה, רשימת המשתנים כמעט אינסופית) בלשנים נסוגו מעיסוקם ביחידות חוץ-משפטיות ובבחינת הקשרים בין ביטוי לשוני להקשר המצבי המשמש כמסגרת וכולל את כוונות השולח.

סוגיה אחרונה זו של הקשר מצבי, המכונה גם "פרגמטיקה של השפה", נידונה על ידי פילוסופים, שהתעניינו בקשר שבין שפה למציאות - כלומר, במערך הקשרים בין אותות לשוניים לבין אלו המשתמשים בהם. מאז סוף שנות ה-60, חלה התעניינות גוברת בתחום זה גם בקרב בלשנים, המונעת מההבנה שקשה להפריד את השפה כמערכת מהאנשים המשתמשים בה בנסיבות מסוימות. אנו מקבלים את הקביעה ששפה משרתת את הצרכים התקשורתיים של החברה האנושית, אך אם נשאל מהו "הערך התקשורתי" של משפט נתון, לא נמצא תשובה פשוטה.

אפשר לטעון, כמובן, שמשמעותו של משפט אינה אלא הסכום המשמעותי של היחידות מהן הוא מורכב בתוספת המשמעות המבנית או ³ הדקדוקית. טענה זו נכונה, רק אם נתעלם מהפונקציה המיוחדת שהמשפט ממלא בהקשר לשוני ובנסיבות מסוימות)

ראוי לציין כאן שבשנים האחרונות, צ'ארלס ופרופסורים אחרים החלו להשתמש במונח "פרגמטיקה של השפה" כדי להתייחס לענף בבלשנות החוקר את השפה כסוג של פעילות המבוצעת על ידי דובר. פרגמטיקה כוללת גם מחקרים הבוחנים את השפעתם של שבטים שונים, קבוצות חברתיות וגיאוגרפיות, קבוצות גיל של דוברים וכדומה על השימוש בניבים. לכן, פרגמטיקה בוחנת שינויים בהרגלי דיבור שאינם מבוססים על שינוי במשמעות אוצר המילים של השפה.

לעיתים, ביטוי לשוני אינו בנוי על פי כללי דקדוק, אלא ה"משפט" המבטא את הביטוי הלשוני הזה נבנה מחדש על סמך נסיבות והקשר. אם נבחן את הביטויים השונים שבהם אנשים משתמשים, נגלה שלעיתים קרובות יש פער בין משמעות הביטוי, הנגזרת לכאורה מהמבנה הדקדוקי, לבין כוונתו או מטרתו של השולח (הדובר או הכותב). לדוגמה, אם מישהו אומר לחברו שנמצא באותו חדר: (הטלפון מצלצל), הוא מעביר בברור מידע מסוים, ומתמקד בפועל "מצלצל", המשרת את תפקידו של (הנשוא).

פירושו "מעשה", הפרגמטיקה חוקרת את השימוש בשפה הלכה למעשה, כלומר בתוך (pragma) פרגמטיקה של הלשון: ביוונית *) מציאות מוגדרת ובנסיבות ספציפיות, למשל: כיצד מבינים מבעים, כפי שהתכוון לכך המוען.

. עם זאת, בתנאים מסוימים, בהחלט ייתכן שהמשמעות תהיה: (ענה בבקשה לטלפון, אנא ענו לטלפון). ייתכן שהביטוי שלפנינו הוא לכאורה רפרנציאלי, אך לפי כוונת השולח, הוא מבצע למעשה פונקציה הצהרתית, כלומר – (הרם נא את השפורת, אנא הרם את הטלפון). לכן, עלינו להבחין בין משמעותו של ביטוי, הנגזרת מקבוצת מילים מסוימת בעלות משמעויות ספציפיות, לבין כוונת השולח במצב הספציפי בו הביטוי נאמר או נכתב. במילים אחרות, משמעות הקשרית ספציפית שואבת את ייחודה לא רק מהסביבה הלשונית שבה נמצא המסמן. התנהגות לשונית משתנה, כידוע, בהתאם למצב שבו נמצא אדם. אין להפריד את חקר המשמעות מההקשר הסיטואציוני, משום שאותו ביטוי באותה שפה יהיה לעיתים בעל משמעות שונה, בין אם הוא משמש בשפה כתובה או בסלנג צבאי, בסגנון עגנון, או במאמר עיתונאי. 2) לכן, המושג "הקשר מצבי" יספק את המימד הסוציולווגוויסטי של חקר סמנטי, לצד המימד הלשוני (

תפקיד ההקשר בהבהרת משמעות והסרת עמימות סמנטית

ישנן שיטות שונות להבנת משמעות, כולל הקשר. על ידי הבנת ההקשר, ניתן לחשוף את המשמעות האמיתית של מילה. יש להבחין בין משמעות זו למשמעויות הלקסיקליות הנלוות לה. לפיכך, ההבדל בין משמעויות הקשריות למשמעויות לקסיקליות הוא: ריבוי המשמעויות הלקסיקליות של מילה, והמשמעות הקשרית הספציפית של המילה עצמה (3)

אל-עז בן עבד אל-סלאם הסביר את תפקידו וחשיבותו של ההקשר באומרו: "ההקשר מנחה את הבהרת הכללות, את העדפת האפשרויות ואת אישור משמעויות ברורות, הכל בהתאם לשימוש. כל שם תואר המופיע בהקשר של שבח הוא שבח, וכל שם תואר המופיע בהקשר של האשמה הוא האשמה. כל מה שהוא שבח מעצם הגדרתו אך מתרחש בהקשר של האשמה הופך להאשמה, לעג וסרקזם (4). בהתאם לשימוש ולראיות הקשריות." באשר לשפה - לדעת אבן תימיה - היא כמעט זהה להקשר עצמו, והוא מדגיש את תפקידה באומרו: "המשמעות בכל מקום היא בהתאם להקשר שלו ולרמזים המילוליים וההקשריים המקיפים אותו" (5)

לימוד מילה חייב להתבצע באמצעות ניתוח ההקשרים שבהם היא מוצגת. הקשרים אלה עשויים להיות לשוניים (כלומר, "לקסיקליים"), או אולי לא-לשוניים (כלומר, "מצביים"). דבר זה מחייב אותנו לבחון הקשרים אלה כדי לגלות את השלכותיהם. לכן, לימוד משמעויות ומבנים דקדוקיים במנותק מההקשר (לקסיקלי או מצבי) אינו רק פגום מבחינה מתודולוגית, אלא גם חסר תועלת מדעית (6).

למילה שתי משמעויות: הראשונה היא המשמעות הלקסיקלית, המאופיינת בריבוי אפשרויות, והשנייה היא המשמעות הקשרית, כך שמילה בודדת יכולה להשלים את משימתה רק בתוך ההקשר שבו היא מופיעה (7). זהו ההקשר שעוזר למילים לרכוש משמעות ספציפית ומוגדרת, ולכן ניתן לומר שמילונים מאופיינים למעשה בריבוי משמעויות ואפשרויות, משום שריבוי המשמעויות של מילה בודדת מביא למטרות סמנטיות מרובות. לכן, המילים במילון מאופיינות בממדים סמנטיים שונים ומתאימות לכניסה להקשר אחד או יותר, וההקשר הוא זה שמטיל ערך סמנטי ספציפי יחיד על המילה, למרות המשמעויות המגוונות שהיא עשויה להצביע עליהן.

((שהדגיש את התפקיד החברתי של השפה (1). לכן, ההקשר (Pirat עבודה המילה. זוהי נקודת המבט של מוביל התיאוריה הקשרית) הוא אחד הגורמים העיקריים המסייעים למפות את המשמעויות המילוליות והפיגורטיביות בטקסטים לשוניים, בין אם כתובים ובין אם מדוברים, כך שההקשר אינו רק הביטוי הראשון של הרמוניה בטקסט, אלא גם הבסיס והמהות של הטקסט, משום שההקשר מסייע בהבנת מטרותיו וכוונותיו של הטקסט, והוא גם משאיר מקום לפרשנויות אפשריות שונות בטקסט. לכן, יש להדגיש כי המבנים הלשוניים של שפות אנושיות רוכשים את משמעויותיהם דרך ההקשר (2).

אין אפשרות לתרגום מדויק משפה אחת לאחרת. חוסר הקבלה הזו בין המחשבה לביטוייה הלשוניים הוא שיוצר מילים בעלות משמעויות מרובות בשפה. זהו מקורה של אחת הסכנות הגדולות ביותר בהבנת השפה: סכנת העמימות. אין זו סכנה כזו אם, למשל, העברית משתמשת במילה "עצם" לפעמים כדי לבטא "עצם בגוף" ולפעמים, בעזרת צורה פנימית, כדי לבטא "חומר". אבל הסכנה טמונה בשימוש במילים שבהן המשמעות אכן שונה, אך קרובה. כאן הקורא או המאזין עלולים לא להבחין בכך, כי מאחורי השימוש במילה אחת מסתתר הבדל³ במשמעות.

לעיתים נתקלים במילה מסוימת במבנה לשוני, והיא נראית לו מוכרת משום שנתקל בה בעבר ומשמעותיה רשומות במילון, אך אין לו הבנה אמיתית שלה. הוא תוהה: ("אני מכיר את המילה, אך משמעותה המדויקת במשפט שלפניי אינה ברורה לי"). כדי להבין את הסיבה לתופעה זו, ראוי לזכור שכאשר מדברים על "משמעות" של מילה או מבנה לקסיקלי, אין משמעות ברורה ומוגדרת.

עובדה ידועה היא ששתי המשמעויות הללו אינן בהכרח זהות בכל מקרה. המשמעות המילונית או הלקסיקלית של מילה היא סוג של הפשטה של כל המשמעויות (כלומר, שימושים) שיש למילה בנסיבות מסוימות. המילון נותן לנו את משמעות המילה כשהיא מופרדת מכל ההקשרים שלה. למרות שהגדרת המילון מצביעה על כוחה של מילה, ההקשר הוא שקובע אותה ועוזר לתפוס את משמעותה. משמעות הדבר היא שאי אפשר לזהות מילה עם מבנים רבים פשוט על ידי חיפוש במילון, אלא יש להתבונן בשימוש בה בכמה שיותר הקשרים.

(.ראוי לציין כאן שישנן מספר מילים בודדות בשפה שאין הבדל בין משמעותן המילונית למשמעותן הקשרית, במיוחד כשמדובר⁴) עם זאת, ברוב המקרים, ניתן להשתמש בהקשר כדי להבין מילים לא⁵ במונחים מדעיים ייחודיים, כגון מונחים בפיזיקה או ביולוגיה.)

מוכרות, מכיוון שהמילים המופיעות לצד המילה הלא מוכרת, או הנסיבות בהן היא נאמרת, יכולות להצביע על הערך הייחודי של אותה מילה⁽³⁾

בהקשר זה, יש להבחין בין שני מושגים: משמעות לקסיקלית ומשמעות ספציפית, כלומר, "משמעות" ו"מושג". הבחנה זו קשורה להבחנה הידועה והמפורסמת שעשה הבלשן השוויצרי פרדיננד דה סוסיר, שהבחין בין "שפה" ל"דיבור". מנקודת מבטו, "שפה" היא המערכת המופשטת, כלומר, המערכת המתוארת במילונים ובספרי דקדוק, בעוד ש"דיבור" הוא הדיבור הספציפי, הנשא הלשוני של אדם מסוים, הביטוי של כך וכך (כלומר, הניב המסוים שלו).

המשמעות הלקסיקלית, שאנו יכולים לכנות "מסמה" (משמעות), שייכת אפוא לתחום המופשט של "שפה" (לשון). בעוד שהמשמעות הספציפית להקשר, המכונה "מושג" (מובן), שייכת לתחום ה"דיבור" (חדיבור). במילים אחרות, מושג הוא אחד מהביצועים האפשריים (או המקובלים) של משמעות. החשיבות השימושית של הבחנה זו מתבהרת כאשר תוהים לגבי משמעותו של ביטוי מסוים ומתקשים ⁽⁴⁾ להסבירו משום שאין בידינו את ההקשר שבו מופיעה משמעות זו

כל מי שבוחן בקפידה את המילון עשוי להיתקל במשמעות הספציפית של יחידה מורפולוגית נתונה ולהסיק שמשמעות זו משקפת את המשמעות שהמילה נושאת בכל ההקשרים שלה. הסכנה טמונה במיוחד במילה בעלת משמעות זו משמעות, שניתן לפרש אותה באופן שונה בהתאם להקשר הספציפי שלה. לדוגמה, התואר "מְקוֹרִי" מובן באופן שונה בשני המשפטים הבאים:

"ספר זה הוא מקורי" ("מקורי", "הוא אינו מכיל חיקוי או תרגום")

2"זה הקשר המקובורי" "אמצעי זה מקורי" ("ממקור מקורי")

"מעקור" = 1. מקורי, אותנטי, מקורי, לא מתורגם, לא הועתק.

3. ייחודי, לא מחקה או מעתיק אחרים.

4"הסלע הזה, ששמו יצחק, החזיק מעמד חזק גם בזמנים הקשים ביותר."

"הסלע הזה, ששמו יצחק, החזיק מעמד חזק גם בזמנים הקשים ביותר."

"סלע" = 1. אדמה מוצקה, שממנה חוצצים אבנים.

2. גוש אבן הבולט מעל הקרקע.

3- (מטפורית) מבצר, מחסה.

5. - כינוי לאל יתברך

דוגמה: (וְהָיָה אִישׁ כְּמַחְבֵּא רִיחַ וְסִתְרַם נְרָם כְּפִלְגֵי מַיִם בְּצִיּוֹן כְּצֶלַס סֶלַע כְּבֹד בְּאֶרֶץ עֵינֵף" כל אחד מהם יהיה כמו מחסה מפני הרוח, כמו סכר

6)המגן מפני שיטפון, כמו פלגי מים במדבר, כמו צל של סלע גדול במדבר.)

ברור שהמשמעות הלקסיקלית של המילה "סאלה" (סלע) (כפי שהיא מופרדת מההקשר) אינה זהה למשמעות ההקשרית: זוהי דוגמה לשימוש פיגורטיבי במילה בהקשר ספציפי. דוגמה ברורה יותר לחשיבות ההקשר בהבנת משמעותן של מילים נמצאת בביטויים הבאים:ההצעה נְפִלָה. (כלומר, היא לא התקבלה)ההחלטה נְפִלָה (כלומר, ההחלטה התקבלה)

לפועל (נְפִלָה) יש משמעויות שונות לחלוטין, וההבדל במשמעויות עלול להגיע עד כדי סתירה. הנשוא הדקדוקי הוא זה שנותן לפועל את משמעותו הספציפית בהקשר מסוים. דוגמה נוספת היא הפועל (הִלָּךְ) (הלך, הלך, יצא, עבר). לפועל זה משמעויות שונות בהקשרים מילוליים וסיטואציוניים שונים:

הכסף אוזל. (הוא אוזל).

העבודה נמשכת. (הצליח).

האיש נפטר, אוי ואבוי! (הוא מת)⁽³⁾

כידוע, תופעות הפוליסמיה (פוליוזם) וההומונימיה (הומונים) יוצרות עמימות סמנטית, אך כאשר מילה מופיעה בהקשר, ההקשר מסיר ⁽⁴⁾ . לדוגמה, המילה עם ההומונים (צִפְרָן):¹עמימות סמנטית זו

צִפְרָן (א) = 1. בליטה קרנית בקצה האצבעות והרגליים.

2. מוט מתכת מחודד עם חריץ באמצע, מורכב על ידית וטבול בדיו כתיבה.

3. (בתורה) עט חד לכתיבה וחקיקה.

4. כינוי לסוג של מעדר או כלי חפירה בימי התלמוד.

5². (בבוטניקה) החלק התחתון והצר של עלה כותרת

דוגמה: "וְנִבְאָתָה אֶל תוֹךְ בֵּיתָהּ וְגִלְתָּה אֶת רֵאשֶׁתָּהּ וְעִשְׂתָּה אֶת צִפְרָנֶיהָ" "כאשר הוא מביא אותה לביתו, הוא מגלח את ראשה וגוזר את

3)ציפורניה."

צִפְרָן (ב) = 1- צמח נוי בעל פרחים צבעוניים, ריחניים ויפים.

4) אחד הצמחים הריחניים המשמשים במקדש להקטרת קטורת.

במשפט הבא:

(כל אורח קיבל ציפורן אדומה, כל אורח קיבל ציפורן אדום).

5)ההקשר של משפט זה, אנו מבינים שההתייחסות כאן היא ל- (שם הפרח) ולא ל- (הציפורן) או ל- (התבלינים).

אני מצטער, אני לא יודע, (הנה אתה) (הנה אתה) בשפה. אני מצטער, אני לא יודע, אני לא יודע, אני לא יודע בבקשה אל תדאג בקשר לזה. אני מצטער, אני מצטער, אני מצטער. הנה מה שקורה (לקסיקלי). קרא עוד על נושא זה הנה מה שקורה,

6)מה לא בסדר, מה קורה קרא עוד הפוליסמית

7)אני מצטער, אני מצטער, אני מצטער, אני מצטער שהקשר הלשון מילולי או המצבי עוד

ההקשר עוזר לנמען לקבוע אילו משמעויות אפשריות לבחור. כאשר אי אפשר לקבוע מההקשר לאיזו משמעות מתכוון השולח, הביטוי עצמו הופך דו משמעי. לדוגמה, במשפט הבא: (בישיבה דיברנו על ענייני תקציב).

במשפט זה, לא ברור האם המילה "ישיבה" מתייחסת ל"פגישה" או ל"בית ספר דתי".

כמו כן, במשפט הבא:

(סאדאת קיבל את תנאי ישראל להסכם ההפרדה).

(8)לא ברור האם המילה (קיבל) פירושה (התקבל), או (התקבל).

ברוב המקרים, ההקשר המילולי של משפט מצביע על משמעותו המתאימה, והמאזין או הקורא מבינים את המשמעות המתאימה. לדוגמה, ההקשר המילולי קובע את משמעות המילה (מטען) בכותרת הבאה: (מטען גדול פורק בירושלים דקות לפני שעמד להתפוצץ). ("מטען גדול נוטרל בירושלים דקות לפני שהתפוצץ" (ידיעות אחרונות, 24 ביולי 1985).

¹מהקשר המשפט, ברור שמדובר במשלוח של חומרי נפץ, ולא במטען המועמס על רכב לצורך העברה ממקום למקום.)

הכרת תפקידה של מילה בהקשרים שונים ומגוונים יוצרת "תמונה מנטלית" של המושג, כלומר, את "משמעותה האפשרית". רק לאחר יצירת תמונה כזו אדם יכול להבין נכון את משמעות המילה ולאחר מכן להשתמש בה בצורה נכונה. לדוגמה, נמחיש את ההבדל בין משמעות המילון למשמעות ההקשרית באמצעות אירוע מוכר וטיפוסי:

"ילד שואל את הוריו: מה המשמעות של המילה 'נשא'?"

"עונה האם: נשא פירושו 'סחב', 'הרים'."

"אומר הילד: איך זה ייתכן? בתנ"ך כתוב: 'המלך נשא עוון משרתו'."

"עונה האם: מדוע לא אמרת לי מהו המשפט שבו מופיעה המילה 'נשא'?" בצירוף 'נשא עוון'."

"פירושה: 'סלח'."

"אומר הילד: אז מה זה כשאומרים: 'אורי נשא את שלומית לאישה'."

"עונה האם: אז הכוונה היא ש'הוא התחתן איתה'."

הילד שואל את הוריו: מה פירוש המילה 'נשא'?" האם עונה: "נאשה" פירושה "משוך" או "הרים"."

הילד שואל: איך זה יכול להיות? כתוב בתנ"ך: "המלך נשא עוון משרתו". האם עונה: למה לא אמרת לי באיזה משפט מופיעה המילה "נשא"? בביטוי "נשא את העון". פירוש הדבר "סלח". הילד שואל: מה פירוש האמירה "אורי נאשה אכלה שלום לישא"? האם עונה: אם כן המשמעות כאן היא "להתחתן איתה".

במקרים רבים, יהיה לנו קשה לקבוע את משמעותה של מילה בהקשר מבלי להכיר את "סביבתה הלשונית". בדוגמה לעיל, שתי משמעויות (אידיומטיות של הפועל (נשא) מבוצעות בהקשר: המשמעות הראשונה (סלח) קיימת, כידוע, רק בבנייה ((נשא אשה להתחתן עם אישה) כפי שצוין קודם לכן, משמעותה של מילה יכולה להשתנות בהקשרים שונים, ולכן קשה להבין מילים ומשפטים בנפרד מהקשרם, במיוחד אם למילה יש מספר משמעויות. לדוגמה, במשפט ((קח את הכדור), אי אפשר לדעת האם מדובר ברופא שנותן מרשם לחולה, או שמא מדובר בילד המוסר כדור לחבר תוך כדי משחק. הצורך של הקורא להשתמש בהקשר ניכר כאשר הוא נתקל בתופעה ה"הומונימים" - מילים שנכתבות ונשמעות אותו דבר. יש לקחת בחשבון גם את השאלה הבאה: (האם המילה משמשת בהקשר מוכר לקורא?) אותן מילים יכולות להיות מובנות על ידי הקורא בהקשר מוכר מסוים, אך לא בהקשר אחר. במחקרים של זיידנברג ועמיתיו, נמצא שכאשר קורא נתקל במילה כמו (כדור),

ראשית, זה מעלה על הדעת את כל המשמעויות האפשריות שלו, ובתוך כמה מאות אלפיות השנייה, הוא שולל משמעויות שאינן מתאימות (1)להקשר.

דוגמה מובהקת לכך היא המילה (ציר). מה משמעותה בטקסט ספציפי כאשר היא אומרת

ציר ישראל בניו יורק

צריכים לשמן את ציר הדלת או

הקציצות התבשלו בציר הדגים או

משמעותה של מילה מובנת הודות לטקסט עליו היא נשענת, כלומר, הודות להקשר המילולי או הלקסיקלי, שנוצר על ידי המערכת הלשונית (2)עצמה.

ראוי לציין כאן כי הסתמכות על ההקשר הובילה למספר רב של הומופונים שקיימים יחד במשך מאות שנים בשפה אחת מבלי לגרום (3)לעמימות, אי הבנה או אפילו כל קושי שהוא.

אותו תפקיד של ההקשר ניכר כאשר הוא עוזר לנו להבחין בין הומופונים בכתב.

לדוגמה, הפועל "תלינו" הוא הומופון ובעל מבנה מורפולוגי המאפשר לו להשתלב בשתי מערכות דקדוקיות שונות. אין, הומופורה: יחידה לקסיקלית לפועל זה בלקסיקון העברי, אך צורה דקדוקית זו של הפועל "תלינו" יכולה להיות מקושרת לצמידות הבאות:

א - במבנה המורפולוגי של הפועל (תלה) כאשר הוא בנוי על הצורה (פעל), בזמן עבר עם כינוי גוף ראשון.

ב - במבנה המורפולוגי של הפועל (לן) מהשורש החלול התלת-אותי (לין) או (לון): כאשר הוא בנוי על הצורה (פעל), בזמן עתיד, עם כינוי גוף שני.⁴

הכתב העברי, כמו זה של שפות שמיות אחרות, מבוסס בעיקר על מערכת אותיות ואינו מצוין בדרך כלל תנועות. לעיתים הדבר מוביל לעמימות או לריבוי משמעויות. המילה הכתובה "ספר" יכולה להיות בעלת משמעות של לפחות שלוש מילים: (ספר, ספר, ספר). לעתים קרובות, ההקשר הלשוני מספיק לנו כדי לפענח את הכוונה. לדוגמה, במשפט: (קראתי אתמול ספר טוב), ברור שהמשמעות היא (ספר).

או (ספר), עם זאת, בהקשר של הביטוי לעיל, כל שאנו יכולים לעשות הוא לפרש את המילה "ספר" כשם עצם בלבד, ולא כפועל (ספר אך זה לא מספיק לנו. לכן, עלינו להשתמש בהקשר הרחב יותר, להשיג מידע מחוץ לשפה, או להשתמש בהעדפות אחרות. במקרה הנ"ל, ⁵יש להניח שהטקסט החדשותי (ההקשר הרחב) יבהיר לאיזו מבין שלוש המילים (ספר, ספר, ספר) הכוונה.

שפע ההומופונים יכול להיות מסורבל בשני תחומים: גרימת שגיאות כתיב וגרימת אי הבנות בתקשורת בעל פה. אדם עלול להתקל בקשיים בתרגום מילה מהמדיום הפונטי למדיום הכתוב, מכיוון שיש יותר מאפשרות אחת לייצוג כתוב של מילה. מכיוון שאדם בדרך כלל כותב מילים שאת משמעותן הוא מבין, הבנת מילה עשויה להקל על האיות הנכון שלה. למעשה, זהו קשר תלת-שלבי: אוריינטציה, איות ומשמעות. שני ההיבטים הראשונים קשורים למסמן (כלומר, צורה). בעוד שההיבט השלישי קשור למסומן (כלומר, תוכן). כדי לקבוע את האיות הנכון של מילה (הומופון), אנו משתמשים בדרך כלל בהקשר שבו היא משובצת ברצף. דיבור. תלות הקשרית אינה תורמת ישירות לקביעת האיות, אלא לקביעת המשמעות: כדי לקבוע את האיות של מילה, הכותב מסתמך על משמעותה (מההיבט הסמנטי שלה) מההקשר שבו היא ניתנת. לדוגמה, המילים "את אתרת" ו"עט אתרת":

א- (י עט חדש מתוצרת ברקר). (קניתי עט פארקר חדש).

לשם השוואה, נשתמש בשתי המילים הבאות "פת" ו"קט":

א- (קראנו על אותה כת הודית בעיתונות הישראלית). (קראנו על הקהילה היהודית הזו בעיתונות הישראלית).

ב- (נומה, נהאת החדשה נתקלה באבן ונשברה; אי לכך נאלצתי להפסיק לחפור); לכן הייתי צריך להפסיק לחפור.

ב- (קניתי ומה ילד קט)³ (לישון, לישון, ילד קטן)

במקרה זה, ההקשר המילולי או הלקסיקלי עוזר לנו להבחין בין שני הומופונים - הבחנה זו נובעת מהמשמעות המיוצגת על ידי המילה. כאן אנו מספקים דוגמה נוספת, המשפט הבא:

(היא טלטה את שיערה לצדדים). (היא סרק את שיערה לצדדים)

הפועל מתאים לכך במשפט הבא:

²(היא תלתלה את שיערה במספרה)

³ טוענים כי אינטונציה נחקרה בצורה הטובה ביותר באמצעות הקשר¹ Christopherson וכריסטופרסון (Hultzen) הולטזן

, כל בחירות האינטונציה נתפסות כקשורות להקשר שבו הן מתרחשות. ההיבט החשוב (Hewings) והיוינגס (Cauldwell) לדברי קולדוול ⁴ביותר של ההקשר הוא הידע והציפיות המשותפים לדובר ולמאזין כאחד.

כידוע, המורה הראשון לבלשנות כללית, פרופסור (פיראט), מוביל הגישה ההקשרית, זכה להכרה על זיהוי והבהרת השפעתה של גישה (מנקודת מבטו של פיראט, לשפה יש תפקיד חברתי, משום שהתנהגות לשונית טבעית זו ותוצאותיה החיוביות על המחשבה והשפה.) היא חלק מחייו החברתיים של הפרט. כאן ניתן למצוא שפיראט מדגיש את חשיבות החזרה להקשר הסיטואציוני, המייצג את כל התנאים ⁶ההנסיבות של הטקסט.)

(Malinowski) כאשר משפט כלשהו משמש בדיבור, בפועל, בתוך הקשר מסוים, מתממש תפקידו הסמנטי. ההקשר, או מה שמלינובסקי מכנה "ההקשר הסיטואציוני", עשוי לשנות את משמעות המשפט לאחרת, למשל, להפוך את המשפט מ"משפט הצהרתי" ל"משפט שאלה". ה"כאן" וה"עכשיו" של השולח והמקבל משותפים וידועים למקבל. מצד שני, במקרה של טקסט כתוב, הזמן והמקום של האינטראקציה עם הטקסט אינם תמיד משותפים לשולח ולמקבל. לכן, במקרים כאלה, השולח נדרש להרחיב ולספק את ההקשר המתאים וההכרחי להבנת הטקסט, על ידי.

אמצעים לשוניים/מילוליים. טקסט שאנו רוצים שיהיה מובן מאליו חייב להיות בעל רמת בהירות גבוהה יותר ולא לקבל כמובן מאליו כל מיני אלמנטים של מידע הידועים רק לאלו שחולקים את המסגרת ההקשרית שבה נוצר הטקסט. לדוגמה, כאשר ילדה מראה לאמה ציור שציירה בגן באותו יום ואומרת: "תראי מה עשיתי היום", טקסט זה הוא דוגמה לטקסט תלוי-הקשר או "הקשרי", משום שמתקבל ¹ (). כמובן מאליו שהאם באמת רואה את מה שהילדה מראה לה - הן חולקות "זמן" ו"מרחב"

השימוש בטקסט תלוי-הקשר או טקסט תלוי-הקשר מוצדק במקרה זה. מצד שני, אם אותה ילדה דיברה עם סבתה בטלפון ואמרה את אותו משפט, השימוש בטקסט תלוי-הקשר או טקסט תלוי-הקשר אינו מוצדק במקרה זה, משום שאין לראות את הסבתא כמשתתפת בהקשר שבו נוצר הטקסט. למרות שהזמן משותף, המרחב אינו משותף, ולכן לנמען (הסבתא) אין מספיק מידע כדי להפיק משמעות מהטקסט. הדגישו את ההבדל בין שפה לוגית, שאינה תלויה-הקשר אלא בלתי תלויה-הקשר, שבה ביטויים מתפרשים לפי הגדרות המונחים בה, ללא כל תלות בהקשר, לבין שפה טבעית, המאופיינת בהיותה תלויה-הקשר. להלן מספר דוגמאות למשפטים שפירושם משתנה מאוד בהתאם להקשר הסיטואציוני, לדוגמה, המשפט הבא:

(הם ירו באקדח באחת עשרה בלילה, אז ישנו טוב.) (ירו ברובה באחת-עשרה בלילה, לכן ישנו מצוין).

משפט זה נראה תמוה לקוראים ללא הקשר. אלא אם כן יש להם את המומחיות המתאימה המאפשרת את מה שדונלדסון מכנה "" , או הכלאה או עיגון הטקסט בהקשר דמיוני מתאים, הקורא יכול להודות לרקע הקודם של בסיס הידע (imaginative embedding) שלהם. באזורים כפריים מסוימים בממלכה המאוחדת, חקלאים משתמשים ברובי גז כדי להבריח ציפורים. מי שמכיר את ההקשר הזה יבין שהלילה היה בסדר גמור משום שהתותחים השתתפו לאחר מכן

סיכום ומסקנות

למרות כל האמור לעיל, יש לומר שמשמעותה של מילה וכוחה הביטוי אינם נובעים ממשמעותה הלקסיקלית, משום שהמשמעות הלקסיקלית היא משמעות כללית, הגורמת לנו לפנות להקשר כדי לקבוע את המשמעות המדויקת. לכן, המשמעות האמיתית של מילה נגזרת מההקשר הלשוני שבו היא מופיעה, בנוסף להקשר של הסיטואציה שבה היא משמשת באלמנטים ובתנאים מסוימים. לכן, ניתן לקבוע את משמעותה של מילה מסוימת רק לאחר הצבתה בהקשר מילולי או מצבי. (ץ) לכן, יש להדגיש כי מילה קשורה קשר הדוק לתחום השימוש שלה. לכן, ניתן לייחס משמעות קבועה למילה מסוימת רק על ידי קישורה למילים אחרות. היא יכולה גם לקבל את ערכה

רק כאשר מילה זו מופיעה בהקשר ספציפי הקובע את משמעותה. (٣) בנוסף, להקשר תפקיד חשוב בחשיפת המשמעות המיועדת של המבנה הדקדוקי, כך שניתן באמצעות ההקשר להתגבר על חוסר היכולת של משמעות לקסיקלית, שאינה יכולה לחשוף את המשמעות הספציפית שאנו שואפים להשיג בשפה מדוברת או כתובה. לפיכך, כל מחקר העוסק בניתוח או ביקורת טקסטואליים דורש מאיתנו ללמוד את ההקשר ולא להתעלם ממנו על מנת להשיג את המטרה של "הבנת הטקסט" (١). באמצעות המחקר שנערך במחקר זה בנושא ההקשר, ניתן לסכם את המסקנות החשובות ביותר אליהן הגיע המחקר בנקודות הבאות:

١. חקר מילה חייב להיעשות על ידי ניתוח ההקשרים שבהם היא משמשת. הקשרים אלה עשויים להיות לשוניים (כלומר, "לקסיקליים"), או אולי לא לשוניים (כלומר, "מצביים").
٢. למילה שתי משמעויות: הראשונה היא המשמעות הלקסיקלית, המאופיינת באפשרויות מרובות, והשנייה היא המשמעות ההקשרית, לפיה מילה בודדת יכולה למלא את תפקידה רק בהקשר שבו היא מופיעה.
٣. התמודדות עם שפה דורשת התבוננות בה בהקשר הסיטואציוני, כלומר, הסיבה או הסיטואציה שבה מתרחשת פעילות לשונית.
٤. משמעותה של מילה וכוחה הביטוי אינם נובעים ממשמעותה הלקסיקלית, שכן המשמעות הלקסיקלית היא משמעות כללית, המחייבת אותנו לפנות להקשר כדי לקבוע את משמעותה המדויקת. לכן, המשמעות האמיתית של מילה נגזרת מההקשר הלשוני שבו היא מופיעה, בנוסף להקשר של הסיטואציה שבה היא משמשת באלמנטים ובתנאים מסוימים. לכן, ניתן לקבוע את משמעותה של מילה מסוימת רק לאחר הצבתה בהקשר מילולי או מצבי.
٥. ההקשר עוזר לנמנע לקבוע את המשמעויות האפשריות שעליו לבחור. במקרים בהם אי אפשר לקבוע מההקשר לאיזו משמעות התכוון השולח, הביטוי עצמו הופך דו משמעי.
٦. על פי השקפתו של אולמן, להקשר יש מושג רחב יותר. על פי השקפתו של אולמן, ההקשר צריך לכלול לא רק את המילים וביטויי הפועל שבאים לפני ואחרי מילה, אלא גם את הטקסט כולו ואת הספר כולו, כמו גם את כל הנסיבות סביב המילה.

מקורות והפניות

المصادر العربية:

- ١- ابتسام صالح عليوي، ملامح التداولية عند عبد القاهر الجرجاني، رسالة ماجستير في اللغة العربية وآدابها، ٢٠١٢، ص ١٠٠ - ١٠١.
- ٢- ابن منظور، لسان العرب، دار صادر، بيروت، لبنان، ط٢، ٢٠٠٣.
- ٣- أبو القاسم محمود بن عمرو بن أحمد الزمخشري، أساس البلاغة، تح: محمد باسل عيون السود، دار الكتب العلمية، ط١، ١٩٩٨.
- ٤- أحمد مختار عمر، علم الدلالة، مكتبة دار العروبة، الكويت، ط ١، ١٩٨٢.
- ٥- أحمد مختار عمر، من قضايا اللغة والنحو، عالم الكتب، القاهرة، ١٩٧٤.
- ٦- تقي الدين أحمد بن تيمية الحراني، الفتاوى الكبرى، تح: محمد عبد القادر عطا، مصطفى عبد القادر عطا، دار الكتب العلمية، بيروت، لبنان، ط ١، ١٩٨٧.
- ٧- تمام حسان، اللغة العربية معناها ومبناها، ط ٣، عالم الكتب، ١٩٩٨.
- ٨- ستيفن أولمان، دور الكلمة في اللغة، ترجمة: د. كمال بشر، دار غريب للطباعة والنشر والتوزيع، القاهرة، (د.ت).
- ٩- سلمى داود سلمان، أثر السياق في تحديد دلالة البنية الصرفية في ديوان أبي الأسود الدؤلي، رسالة ماجستير في اللغة العربية وآدابها، كلية التربية للبنات - جامعة بغداد، ٢٠١٠.
- ١٠- سيد سليمان عليان، في النحو المقارن بين العربية والعبرية. ط ١، الدار الثقافية للنشر، القاهرة، ٢٠٠٢.
- ١١- صونيا لوصيف، الانزياح الدلالي في الألفاظ العربية، رسالة ماجستير في اللغة العربية وآدابها، جامعة منتوري قسنطينة، ٢٠١١.
- ١٢- طه عبد الرحمن، تجديد المنهج في تقويم التراث، المركز الثقافي العربي، الدار البيضاء، المغرب، ط ٤، ٢٠١٢.
- ١٣- عاطف مذكور، علم اللغة بين التراث والمعاصرة، دار الثقافة والنشر والتوزيع، القاهرة، ١٩٨٧.
- ١٤- عبد الحميد عمروش، السياق ودوره في إنتاج الدلالة - دراسة في تفسير الشيخ عبد الحميد ابن باديس، أطروحة دكتوراه في اللغة والأدب العربي، جامعة باتنة ١، كلية اللغة والأدب العربي والفنون، قسم اللغة والأدب العربي، الجزائر، ٢٠١٧.
- ١٥- عبد الفتاح عبد العليم البركاوي، دلالة السياق بين التراث وعلم اللغة الحديث، دراسة تحليلية للوظائف الصوتية والبنوية والتركيبية في ضوء نظرية السياق، دار الكتب العلمية، بيروت، لبنان، (د، ط)، ١٩٩٤.
- ١٦- عبد الوهاب أبو صافية، دلالة السياق منهج مأمون لتفسير القرآن الكريم، دار عمار، عمان، الأردن، ط٢، ٢٠١٢.
- ١٧- رحيمه، مجيد عبود. (٢٠١٨). الواقعية في الادب العبري الحديث، بحث منشور في مجلة كلية الاداب، حوليات (١٧) سبتمبر، القاهر، ص١٢.
- ١٨- رحيمه، مجيد عبود. "الأخطاء اللغوية في اللغة العبرية: الأسباب والدوافع"، بحث منشور في مجلة كلية الآداب، (١٣٢)، آذار ٢٠٢٠.

- ١٩- عز الدين عبد العزيز بن عبد السلام بن أبي القاسم بن الحسن السلمي، الإمام في بيان أدلة الأحكام، تح: رضوان مختار بن غربية، دار البشائر الإسلامية، بيروت، لبنان، ط ١، ١٩٨٧.
- ٢٠- علي آيت أوشان، السياق والنص الشعري من البنية إلى القراءة، دار الثقافة، الدار البيضاء، المغرب، ط ١، ٢٠٠٠.
- ٢١- فريد عوض حيدر، فصول في علم الدلالة، مكتبة الآداب، ط ١، القاهرة، ٢٠٠٥.
- ٢٢- ماثيو كيدير، الترجمة والإعلان، ترجمة: د. حسيب إلياس حديد، دار المأمون للترجمة والنشر، بغداد ٢٠١١.
- ٢٣- مجد الدين أبي طاهر محمد بن يعقوب الشيرازي الفيروز آبادي، القاموس المحيط، تح: يوسف البقاعي، دار الفكر، (د، ط) ٢٠١٠.
- ٢٤- محمد محمد يونس، علم التخاطب الإسلامي دراسة لسانية لمناهج علماء الأصول في فهم النص، دار المدار الإسلامي، ط ١، ٢٠٠٦.
- ٢٥- مهدي صالح سلطان الشمري، في المصطلح ولغة العلم، كلية الآداب، جامعة بغداد، بغداد، (د، ط)، ٢٠١٢.
- ٢٦- نسيم عون، الألسنية محاضرات في علم الدلالة، ط ١، دار الفارابي، ٢٠٠٥.
- ٢٧- نور الهدى لوشن، علم الدلالة (دراسة وتطبيق)، المكتب الجامعي الحديث، الاسكندرية - مصر، ٢٠٠٦.
- ٢٨- هادي نهر، علم الدلالة التطبيقي في التراث العربي، عالم الكتب الحديث، ط ١، عمان - الأردن، ٢٠٠٨.
- ٢٩- يحيى عبابنة، أمانة الزعبي، علم اللغة المعاصر مقدمات وتطبيقات. دار الكتاب الثقافي، ٢٠٠٥.

المصادر العربية

- 1- تורה, נביאים, כתובים.
- 2- אבישי בן-צבי, הדסי לבל, רינה בן-שחר, לשון הטקסט - מבנה ומשמעות, כרך 1, 1990.
- 3- אברהם אבן-שושן, המילון העברי המרוכז, הוצאת קרית-ספר, ירושלים, 1972.
- 4- אברהם אבן-שושן, המילון החדש, הוצאת קרית-ספר, ירושלים, 1979.
- 5- אורי שטרומן, איתמר ורהפטיג, דניאל סינקלר, סוגיות במשפט העברי, כרך 2, האוניברסיטה הפתוחה, תל-אביב, 2006.
- 6- אלמוג אטינגר, אשטלינה אהובתי: רומן בלשי, כתר הוצאה לאור, ירושלים, 2002.
- 7- אריה וול ואחרים, קריאה תיאורית ומעשה - לומדים ומלמדים אוריינות, כרך 4, האוניברסיטה הפתוחה, תל-אביב, 2001.
- 8- אריה וול, ציפי אלדן, רותי רון, למצוא את הדרך: קשיים בקריאה, בכתיבה ובכתיב - דרכי הערכה וטיפול, האוניברסיטה הפתוחה, תל-אביב, 2002.
- 9- זאב ויסמן, מבוא למקרא, יחידות 7 - 8, האוניברסיטה הפתוחה, תל-אביב, 1989.
- 10- יוסף גיגר, חנה מ' כותן, גיא ד' שטיבל, ישראל בארצו: קובץ מאמרים ליובלו של ישראל שצמן, האוניברסיטה הפתוחה, תל-אביב, 1990.
- 11- יעקב כנעני, המילון העברי המלא, הוצאת מילונים לעם, ישראל, 1998.
- 12- מייקל פלמר, סיבות טבעיות, כתר הוצאה לאור, ירושלים, 1995.
- 13- מלכה מוצ'ניק, לשון חברה ותרבות, כרך 1, פרקים 1 - 3, האוניברסיטה הפתוחה, תל-אביב, 2002.
- 14- נחמה ליבוביץ, משה ארנד, פירוש רש"י לתורה: עיונים בשיטתו, כרכים 1 - 6, האוניברסיטה הפתוחה, תל-אביב, 1990.
- 15- עמנואל אלון ואחרים, ילקוט הלשון למכללות לחינוך - מבחר מאמרים בעברית החדשה ובהוראת הלשון, מכון מופ"ת, תל-אביב, 1974.
- 16- רפאל ניר, הוראת העברית כלשון אם, הוצאת ספרים "עמיהי", תל-אביב, 1974.
- 17- רפאל ניר, מבוא לבלשנות, יחידות 10 - 11 - 12, האוניברסיטה הפתוחה, תל-אביב, 1989.
- 18- רפאל ניר, סמאנטיקה עברית - משמעות ותקשורת, יחידות 7 - 10, האוניברסיטה הפתוחה, תל-אביב, 1989.
- 19- שמואל הוגו ברגמן, מבוא לתורת ההיגיון, הדפסה רביעית, מוסד ביאליק, ירושלים, 2000.
- 20- שרה ליפקין, שלב א: עברית, הבנה, הבעה ולשון, כרך 1, מטח - המרכז לטכנולוגיה חינוכית, ישראל, 2007.

المصادر الأجنبية

- 1- Cauldwell, R. & Hewings, M. Intonation Rukes in ELT Textbooks. ELT., 1996,
- 2- Christopherson, P. An English Phonetic Course. London; Longmans. 1956,
- 3- Hultzen, L. "Grammatical Untonation" In Honor of Daniel Jones. Abercrombie, D. (ed.) London: Longmans Green and Co. Ltd., 1964.

مصادر الانترنت

- 1- <http://cms.education.gov.il>
- 2- <http://www.itu.org.il/?CategoryID=543&ArticleID=1716>